Åkerlundinkatu 2 A
33100 Tampere
Finland

tiia.peramaa@avosylin.fi
www.avosylin.fi
2987379-6

Perhehoitokumppanit Suomessa Oy

Lausunto HE 149/2025 vp

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Perhehoitokumppanit Suomessa Oy (myöhemmin PKS) on toiminut vuodesta 2008 asti vahvasti tuetun toimeksiantosuhteisen perhehoidon palvelun tuottajana ja oli aloittaessaan ensimmäinen yksityinen perhehoidon palveluntuottaja. Tehtävämme on täydentää hyvinvointialueiden toimeksiantosuhteista perhehoitoa mahdollistamalla erityisesti haastavammin oireilevien lasten (0-17 vuotta) sijoittaminen perhehoitoon. PKS rekrytoi, valmentaa ja arvioi perhehoitajaksi ryhtymisestä kiinnostuneen perheen ja tukee perhehoitoperhettä sekä perheeseen sijoitettua lasta koko sijoituksen ajan mahdollistaen yhteistyön myös lapsen läheisverkoston kanssa. Vahvassa tuessa keskeistä on suhdeperustainen työ perhehoitoperheen ja sijoitetun lapsen kanssa sekä tiivis ohjaus ja valvonta turvallisen perhehoidon mahdollistamiseksi kaikille osapuolille.

Esityksen tavoitteista

Perhehoidon osuus on Suomessa varsin alhainen, vain 41 prosenttia kaikki sijoitukset huomioiden, verrattuna esimerkiksi Ruotsiin ja Norjaan. Perhehoito on kuitenkin Lasten Oikeuksien Sopimuksen ja Lastensuojelulain mukaan ensisijainen sijaishuollon muoto. Perhehoidon hyödyt lapselle on myös tutkimuksella todettu. Tämän lisäksi sijaishuollon rakenteellinen muutos, jossa perhehoidon ensisijaisuus tosiasiallisesti toteutuisi, toisi yhteiskunnalle selviä säästöjä. Perhehoidon kasvattaminen kymmenellä prosenttiyksiköllä säästäisi noin 100 miljoonaa euroa vuodessa (https://avosylin.fi/perhehoidon-saastot/).

Perhehoidon vaikuttavuus liittyy oleellisesti tavalliseen perheeseen, joka on sitoutunut toimimaan lapsen perhehoitajana ja jossa lapsi sijoituksen ajan asuu perheenjäsenenä. On tärkeää, että kaikkia perheen lapsia voidaan kasvattaa samalla tavalla ja että laki mahdollistaa sen. Kasvatuksellisten keinojen käyttö on ollut epäselvää perhehoidossa ja se, että perhehoidosta on tästä syystä jouduttu siirtämään lapsia laitokseen, on kestämätöntä. PKS kiittääkin hallituksen esitystä perhehoidon huomioimisesta Lastensuojelulakia uudistettaessa.

Åkerlundinkatu 2 A
33100 Tampere
Finland

tiia.peramaa@avosylin.fi
www.avosylin.fi
2987379-6

On tärkeää, että samalla kun mahdollistetaan erityisen vaikeasti oireilevien nuorten kasvatukseen ja hoitoon uudenlaisia keinoja, huomioidaan myös perhehoidon keinojen lisääminen ja selkeyttäminen. Lastensuojelulaitosten erikoistuminen ja profiloituminen eri vaikeusasteille portaittain saattaa aiheuttaa sen vääristymän, että perhehoidon mahdollisuuksiin ei erityisesti nuorten kohdalla enää uskota. Tämä ei perustu tosiasioihin. Suurin osa sijaishuoltoa tarvitsevista lapsista on mahdollista hoitaa perhehoidossa, kunhan ohjaus ja tuki perheeseen on riittävä.

Kasvatuksellisten keinojen selkeyttäminen perhehoidossa

Hallituksen esitys pyrkii selkeyttämään kasvatuksellisia keinoja ja niiden käytön edellytyksiä perhehoidossa. Pidämme tätä tarpeellisena ja kannatettavana sekä perhehoidon osuuden kasvua edistävänä.

Esityksen mukaan lapsen kasvun ja suojelun toteuttamiseksi lapselle tulee olla mahdollista asettaa rajoja. Rajoilla tarkoitetaan turvallisia ja ennakoitavissa olevia lapsen toimintaa ohjaavia ja määritteleviä sellaisia sääntöjä, jotka eivät ole lastensuojelulain 11 luvussa tarkoitettuja rajoituksia.

Kasvatuksellisen rajaamisen ja rajoitustoimenpiteiden välistä eroa olisi hyvä pyrkiä vielä selventämään täsmällisemmäksi. On tärkeää, että perhehoitoperheen kaikkia lapsia voidaan kasvattaa samalla tavalla ja että kasvatukselliset rajaamistilanteet ovat ikätasoisia, kohtuullisia, selkeitä ja lapsen kasvua ja kehitystä tukevia.

Esitettyä hoito- ja kasvatushenkilökuntaa velvoittavaa kasvatuksellisen rajaamisen sääntelyä tulee täsmentää. Mielestämme perhehoitajaa ei pidä velvoittaa mainittujen kasvatuksellisten keinojen käyttöön.

Esitystä tulisi täsmentää myös siltä osin, miten rajoitustoimenpiteet suhteutuvat kasvatuksellisiin keinoihin silloin, kun sosiaalityöntekijä tai lapsen huoltaja ovat perhehoitajan kanssa eri mieltä käytetyistä keinoista.

Eduskunnan oikeusasiamies on nostanut lausunnossa esiin ongelmallisena sen, että valtuuksia lisätään perhehoitoon, missä valvontaa pidetään jo nyt riittämättömänä. Oikeusasiamies kuitenkin toteaa, että kasvatusperiaatteista, säännöistä ja käytännöistä yhdessä etukäteen sopiminen kaikkien perhehoitoon sijoitettujen lasten kohdalla voisi kuitenkin ennaltaehkäistä mielivaltaisen kohtelun kohteeksi joutumista ja edesauttaa ennakollisen valvonnan toteutumista. Olemme samaa mieltä siitä, että lapsen oikeuksien toteutumisesta voidaan pitää huolta työkäytäntöjä tarkentamalla ja valvontaa kehittämällä.

Åkerlundinkatu 2 A
33100 Tampere
Finland

tiia.peramaa@avosylin.fi
www.avosylin.fi
2987379-6

Uusi säätely ei voi kuitenkaan mielestämme edellyttää perhehoitajan kirjaamista, lapsen kuulemisen kirjaamista tai muuta hallinnollista työtä. Perhehoidon turvallisuutta voidaan lisätä liittämällä nämä aiheet perhehoidon suositusten kautta perhehoitajan valmennukseen, ohjauskäynteihin ja lapsen edun valvonnassa läpikäytäviin asioihin.

PKS arvelee, että käytännön toteutuksessa on mahdollisuus kasvatuksellisten keinojen käyttämiseen väärin, ellei perhehoitaja saa työhönsä riittävää ohjausta ja valvontaa. Vahvasti tuetussa perhehoidossa PKS:n perheeseen sijoitettavalle lapselle tehdään hoito- ja kasvatussuunnitelma asiakassuunnitelman tavoitteiden pohjalta ja tavoitteiden etenemistä seurataan tiiviissä yhteistyössä perheen ja perheeseen sijoitetun lapsen kanssa. Perhehoitajan kanssa käydään läpi turvalliset perhehoidon säännöt ja tarvittaessa lapselle tehdään oma turvasuunnitelma. Perhettä ja lasta tavataan säännöllisesti vähintään kerran kuukaudessa. Tiivis ohjaus ja valvonta mahdollistaa perheen ohjaamisen, arjen havainnoinnin, puheeksi ottamisen ja tarvittaessa puuttumisen sekä perhehoitajan ohjaamisen oikeaan suuntaan. Perhehoitaja on ohjeistettu äkillisissä tilanteissa soittamaan PKS:n päivystykseen, jossa puhelimeen vastataan 24/7 vuoden jokaisena päivänä.

Vahvasti tuetun perhehoidon kaltaisessa tuen mallissa riski kasvatuksellisten keinojen väärinkäytölle on melko pieni. Pidämmekin tärkeänä, että tässä yhteydessä kiinnitetään huomiota sekä perhehoitajien että perhehoitoa tukevien työntekijöiden asianmukaiseen koulutukseen ja perhehoitajan ohjaukseen ja tukeen.

Muuta huomioitavaa

Hallituksen esitys kasvatuksellisten keinojen lisäämiseksi perhehoitoon on ehdottoman tärkeää, jotta lapsia ei tarvitse siirtää perhehoidosta pois esimerkiksi murrosiän tavallisen rajaamistarpeen takia. PKS tukeekin esitystä erityisen tarpeellisena ja pitää selvänä, että mahdolliset ongelmat pystytään ratkomaan perhehoidon ohjaksen ja valvonnan sekä työkäytäntöjen kehittämisen kautta.

Tiia Perämaa

Avosylin-yhtymä/ Perhehoitokumppanit Suomessa Oy

Toimitusjohtaja

Laillistettu sosiaalityöntekijä